

ZANE ZUSTA

air
durwim

821.174-32
Zu 850

Vāka dizains *Aigars Mamis*
Vāka fotogrāfijas *Aija Krodere*

Zane Zusta

AIZ DURVĪM

Apgāda Zvaigzne ABC vadītāja *Vija Kilbloka*
Projekta vadītāja *Meldra Āboliņa*
Redaktore *Jana Boikova*
Mākslinieciskā redaktore *Vita Lēnerte*

Apgāds Zvaigzne ABC, SIA,
K. Valdemāra ielā 6, Rīgā, LV-1010.
Red. nr. R-423.
Jelgavas tipogrāfija

Šis ir ar autortiesībām aizsargāts darbs. Darba reproducēšana vai jebkāda cita neatļauta izmantošana ir autortiesību pārkāpums. Par autortiesību pārkāpšanu ir paredzēta atbildība Krimināllikuma 148. pantā. Saskaņā ar Autortiesību likuma 69.¹ pantu persona ir arī mantiski atbildīga par visiem zaudējumiem un morālo kaitējumu, kuru tā radījusi ar autortiesību pārkāpšanu.

© Zane Zusta, 2019

© Izdevums, literārā apdare, mākslinieciskais noformējums,
Apgāds Zvaigzne ABC, 2019
ISBN 978-9934-0-8238-2

ZANE ZUSTA

*air
durvīm*

∩

Pirmā daļa
EMMAS STĀSTS

Kas jau bija reiz, tas reiz atkal būs
Nekas nepārsteigs tevi, mani un visus mūs

/MESA/

IEVADS. PAMOŠANĀS

Uz ķiršsarkanā žiguļa aizmugurējā sēdekļa pamodos pilnīgi viena. Salonā tikpat kā nebija ko elpot. Nepanesamā, gandrīz tropiskā saules staru tveice, kas noaugušas pļavas malā novietoto automašīnu kāri dedzināja kā zem palielināmā stikla, mani spieda ievilkāt elpu pēc iespējas dziļāk. Savukārt satraukums lika elpot biežāk un sekļāk. Šāda organisma dezorganizācija un disharmonija radīja manī vēl lielāku trauksmi. Varbūt vieglāk tajā brīdī būtu bijis neelpot nemaz. Puķainā kleitiņa, kas pāri iedegušajiem pleciem turējās uz divām šaurām lencītēm, bija viscaur slapja un lipa pie manas miesas. Sasvīdušu karstu pieri, slapjām matu cirtām, mitrām plaukstām, asarās izmirkušiem vaigiem izmisumā piespiedos pie aizvērtā loga un raudāju, saucot pēc glābiņa. “Glābiet!” Skaņas vilnis kā satrakojies bumerangs daudzējās pa automašīnas salonu, skaļajam brēcienam sasniedzot vien manas ausis un liekot satraukties vēl vairāk. Atvērt mašīnas durvis pašai man neienāca prātā. Gaidīšana

šķita kā mūžība. Likās – es mirstu. Uz mirkli aizvēru acis un sastingu.

Ak Dievs, tur jau viņa nāca. Māte trīcošām rokām atslēdza mašīnas durvis un paņēma mani klēpī. Salonā, kurš gandrīz kļuva par manu elli, svaigais gaiss kopā ar vēju iekļuva tikpat nepacietīgi, kā maza bērna aizturēta silta čura ietek podiņā pēc garas diendusas. “Kuš, kuš, kuš, kuš – mēs jau tepat bijām, nu kuššššš...” Mierinājuma vārdi šķietami glāstīja mani, un māte atviegloti nopūtās, kad bērna rociņas apvijās viņai ap kaklu; pēc brīža par histēriskajām raudām liecināja vien skaļa, nekontrolēta šņukstēšana, liekot krūškurvim asi raustīties. Bērnu izdevies nomierināt – gan mazā visu aizmirsīs. Tomēr šī pamešanas, iesprostojuma, vientulības, izmīsums un bezcerības pieredze nekad nētika aizmirsta – tā vienkārši tika noglabāta dziļāk zemapziņā.

Vēlāk tā uzpeldēs – kā nosprāgusi zivs.

Aiz loga kāds ārprātīgā skaļumā kaut ko urba. “DDD DDD.” Pauze. “DDDDDD.” Pauze. Man bija slinkums kā iztraucētai pensionārei kārties ārā pa logu un skatīties, bet tieši tā skan lielais urbis, ar ko vīri oranžajos darba tērpos iznīcina asfaltu, kad zem tā jau atkal ir atklātas kādas akūtas kaites, kas jānovērš tūlīt pat un kas pieprasa nekavējošu vardarbību pret nesen uzklāto segumu un iedzīvotāju ausīm.

Ar kristību sudraba karotīti, kuras kātā iegravēts mans vārds, lēni maisīju kafiju un, sēžot dzīvojamā istabā uz

aukstās grīdas, kas nosēta ar rotaļlietām, laptopā skatījos dažādu sieviešu bildes.

“Ak Dievs, cik auksts!” Runādama pati ar sevi, aizgāju līdz istabai, kas kalpoja par skapi, un paņēmu vilnas zeķes un lielu džemperu ar augsto apkakli. Atgriezos istabā, kārtīgi satuntulējusies, un iesēdos dīvānā, uz kuru no jumta logiem virsū spīdēja saule, tā melno, mākslīgo ādu lēnām padarot par tīkamu vietu, kur sildīties manai pēcpusei.

“Nē – par resnu, nē – par dusmīgu, nē – par neat-saucīgu, nē – par neglītu.” Godīgi sakot, šāda pieceja psihoterapeita meklēšanai mazliet atgādināja picas pasūtīšanu internetā, kur ēdienkartē ir divdesmit vienādi apaļas picas, bet katrai nedaudz atšķiras garnējums. Kā lai zinu, kuru izvēlēties? Ar salami desu? Dubulto sieru? Varbūt vegānu? Kad jau biju gandrīz atmetusi cerības un norakstījusi šo ideju kā nerealizējamu, ieraudzīju viņu. Laipnas acis smaidīja, gaišas matu cirtas krita pār pleciem, un vienā mirklī, tikai uzmetot tai skatienu, viņas seja aicināt aicināja uzticēties. Klikšķis. Jā – tā būs istā. Es tūlīt uzspiedu uz bildes un izlasīju pie tās pievienoto izglītības aprakstu. Mēģināšu. Ievadīju telefonā numuru. Pierakstīties bija pavisam vienkārši, un piedāvātais datums zīmīgā kārtā sakrita ar manu dzimšanas dienu.

“Uz tikšanos!” viņa teica.

Tiklīdz ieraudzīju viņu klātienē, man kļuva neērti. Biju viņu kaut kur redzējusi. Bet kur? Un kāpēc tas neienāca

prātā, pētot bildi? Cenzdamās koncentrēties uz savu stāstāmo, paralēli galvā malu domu, no kurienes man varētu būt pazīstama viņas seja. Dažreiz kāda vaibstiem atliek tikai viegli pārskrīet ar acīm, lai tie uz mūžīgiem laikiem tiktu ierakstīti atmiņā. Varbūt viņa bijusi kādā žurnālā? Televīzijas raidījumā? Pasākumā?

Viņa izskatījās citādi nekā fotogrāfijā – dzīvi cilvēki galu galā nav iesprostoti sastingušā, labi izpulētā kadrā. Tomēr nepavisam nebiju vilusies. Kā teica mana vecmāmiņa: “Man patīk smuki cilvēki,” – un šis noteikti bija tāds gadījums. Viņa izskatījās ļoti labi. Pirmais, ko ievēroju, – gaumīgas rotas, no kurām vislielāko manu atzinību ieguva masīvs, melns, māksliniecisks gredzens, kurš bija veikli apvijies ap diviem pirkstiem vienlaikus. Koptas rokas, tomēr ne tādas, kuras laiski guļ vanniņā pie manikīres, bet gan tādas, kuras pazīst arī dārzu un zemi. Augumā viņa nebija pārāk gara, varbūt tikai nedaudz īsāka par mani. Biezi, skaisti mati krita pār viņas apaļajiem pleciem un bija tumšāki nekā fotogrāfijā. Mugurā viņai bija pelēki, plandoši, gari bikšu svārki un melns džemperis, kājās – melni zābaki. Sejā – pēc smalko līniju zīmējuma ap acīm, mutes, vaigiem – varēja lasīt viņas dzīvi, kas noteikti bija garāka par manējo. Šķita, ka viņa nemaz nav lietojusi kosmētiku. Tomēr tas nebija svarīgākais – no viņas staroja kaut kas ļoti patīkams. Vārdiem to ir grūti aprakstīt. Es to varēju sajust ar iekšējiem sensoriem, par kuru eksistenci pat nenojautu. Viņa šķita... tik mīļa. Līdz ar šo ātro pirmā iespaيدا vērtējumu terapietei automātiski tika piešķirta “zaļā karte”, lai piekļūtu man tuvāk. Un tas jau bija kaut kas.

Tieši šajā brīdī viņa ienāca manā dzīvē, bet es to vēl nenojautu.

“Manuprāt, jūs šobrīd esat kaut kur citur,” daktore pieķēra mani domu klejojumos. Laikam to varēja nolasīt manā sejā pavisam viegli.

“Kādā ziņā?”

“Šķiet, jūs par kaut ko domājat un neesat šeit ar mani.”

Apsveicami – viņai arī ir labi sensori. Nevēlēdamās mest kārtis galdā, izlikos, ka viss ir kārtībā, un stāstīju savas krāšņās dzīves gājuma priekšvēsturi, kuras dēļ esmu nolēmusi meklēt “sarunas biedru”. Pirms diviem gadiem biju izšķīrusies, savos trīsdesmit ar astīti viena audzinu dēlu, darbs labi apmaksāts, bet prieku nesniedz, draugi ik pa laikam sagādā pārsteigumus un pa vienam no mūsu draudzības vilciena lec ārā – te pieturā, te mežmalā; kāds pat vienreiz izlēca no braucoša... Pat negribas par to domāt – nodevēji ir un paliek nodevēji. Vienīgā laime vakarā – vīns un uzkodas, un tā katru vakaru... Jutu, ka dzīve virzās ne uz to pusi, it kā es būtu izvēlējusies nepareizu maršrutu, sajaukusi peronu, turklāt pati nezinu, uz kurienu dodos un kāpēc. Dažreiz sāka uzmākties apātija, kura skaļi kļiedza – dzīvei nav jēgas! Ko tu dari, mulķe! Viss ir *galīgi garām!* Nākamajā rītā atkal saņēmos un turpināju eksistēt. Tāpēc atnācu – nekas jau īpašs...

Ak Dievs! Atcerējos. Pirms pāris gadiem pilnīgi noteikti esmu bijusi viņas mājās. Darba darīšanās. Toreiz redzēju viņu tikai dažus mirkļus priekšnamā, tādēļ pēc

bildes, kurā viņa izskatījās daudz svešāka, neatcerējos. Man tas likās mazliet dīvaini: vai klientam ir atļauts viesoties psihoterapeita mājās? Ja es tagad to pateikšu, vai viņa liks man ar steigu doties prom un man būs atkal jāsež pie “20 picām” un no jauna jāizvēlas īstā? Jutos noziegusies.

“Ziniet, šķiet, esmu bijusi jūsu mājās,” tomēr spēru laukā.

“Kā, lūdzu?”

“Pirms pāris gadiem. Sakarā ar virtuves iekārtošanu – mēs satikāmies uz īsi brīdi priekšnamā, kad runāju ar jūsu vīru.”

“Mhm? Skaidrs,” viņa, laipni smaidīdama, teica. “Viņš nav mans vīrs.”

“Bet tas nekas?”

“Kādā ziņā?”

“Nu – es esmu bijusi jūsu privātajā telpā...”

“Nekas. Mūsu laiks šodien ir beidzies. Vai man jūs nākamnedēļ pierakstīt?”

Ritēja sesija aiz sesijas, nedēļa pēc nedēļas, kad sāku pamanīt dīvainas sajūtas – katras sarunas beigās es gluži vai lidoju. Gadiem ilgi sisties pa dzīvi kā raibam kāmītim ritenī, māte mūždien aizņemta ar strīdiem ar tēvu – kā iesprūdusi vecā filmā, kuru sen jau vairs neviens neskatās, brālis ārpus mana ikdienas redzesloka, dēls, kurš prasa uzmanību vairāk, nekā bijusi domājusi, bijušais vīrs ar saviem tarakāniem, draugi aizņemti paši ar savām problēmām, bet te pēkšņi – STUNDA MAN.

Visa uzmanība tikai man – manī klausās, mani dzird, mēģina iejusties manā vietā, cenšas mani saprast, un tas viss tikai man, man, man! Kā lai cilvēks neapmulst no tik lielas uzmanības? Ak jā, būdama labi audzināta meitene, terapeiti uzrunāju ar “jūs”, bet viņa uzreiz piedāvāja pāriet uz “tu”. No šī piedāvājuma laipni atteicos. Man tas nelikās pieņemami, tāpēc apņēmīgi turējos pie saviem ierastajiem audzināšanas standartiem. Drīz vien pamanīju, ka, tikko viena sesija beigusies, es nepacietīgi jau gaidu nākamo.

Kā es vēlējos viņu satikt!

Ieiet mājīgi krēslainajā kabinetā, iesēsties ērtajā, mīlīgajā, ar sarkanu zamšādu apvilktajā klubkrēslā, it kā tas būtu ar saknēm izrauts no operas nama un iestādīts šeit, un sajusties gaidītai un vēlamai. Ja godīgi, šo sajūtu pat varētu salīdzināt ar taureņiem vēderā – iemīlēšanos. Iemīlēšanās dzīvē, iemīlēšanās sevī, jo beidzot manā dzīvē bija radies laiks, kad es biju savas dzīves centrā. Biju pamanījusi pati sevi. Absurdi, vai ne? Tā tam vajadzētu būt vienmēr, taču cilvēkiem jau patiek iet sarežģītākās takas – pat ja tas prasa maksāt žūksni eiro, lai par savu naudu kādam būtu vajadzīgs.

Tomēr es jutos lieliski.